

Steunmaatregelen voor ondernemingen en particulieren in het kader van de COVID-19-crisis – Steunmaatregelen van de federale overheid

Performance audit

Gepubliceerd: 17.11.2021

[VOLLEDIG VERSLAG \(FR-NL\)](#)

[PERSBERICHT \(FR-NL\)](#)

[SAMENVATTING \(EN\)](#)

Wat wij hebben beoordeeld en waarom

In maart 2020 voerde de Nationale Veiligheidsraad in België een sanitaire strategie in om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Deze strategie werd geflankeerd door socio-economische steunmaatregelen aan de getroffen ondernemingen en particulieren. Wij verrichtten een transversale audit van alle door federale en regionale overheden vastgestelde socio-economische steunmaatregelen.

In deze audit werden de totstandbrenging, opvolging en evaluatie van deze maatregelen onderzocht, alsook de organisatie van zowel het reglementaire kader als de controle op de correcte toekenning van de steun.

Wat wij hebben geconstateerd

De Belgische overheden maakten geen overkoepelende en gedetailleerde inventaris van de socio-economische steunmaatregelen bekend. Daarom stelden wij zelf een [inventaris op van alle in 2020 uitgevaardigde steunmaatregelen](#).

Voor de federale overheid telden we 103 steunmaatregelen uitgevaardigd in 2020, geraamd op 19,40 miljard EUR aan bijkomende uitgaven. De maatregelen ingevoerd in de eerste helft van 2021 vertegenwoordigen nog eens 1,15 miljard EUR. De meest grootschalige steuninitiatieven hadden betrekking op de economie, de sociale zekerheid, fiscaliteit en sociale bescherming.

Er werd geen overleg- en coördinatiestructuur voor de verschillende Belgische bestuursniveaus opgezet. De federale regering nam afzonderlijk steunmaatregelen binnen haar bevoegdheidsdomein, zonder systematische coördinatie met de andere bestuursniveaus.

Tussen de federale maatregelen leek daarentegen een redelijke onderlinge afstemming te bestaan. Dat is te verklaren door de afgebakende beleidsdomeinen, de onderlinge samenwerking en de inspraak van wettelijke adviesorganen waarin de sociale partners zijn vertegenwoordigd. Het gebruik van tijdelijke volmachten om bij koninklijk besluit wetgeving te wijzigen, op te heffen, aan te vullen of te vervangen heeft daarbij geen beperkende invloed gehad. Niettemin kan tijdsdruk wel een impact hebben gehad op de adviezen die normaal bij beleidsvoorbereiding horen. Zo werd bijna altijd de verkorte procedure voor de Raad van State gevraagd, ontbrak vaak de verantwoording

voor bepaalde keuzes en werden niet steeds concrete doelstellingen voor de steunmaatregelen geformuleerd.

De verschillende, veelal retroactieve, verlengingen en aanpassingen van maatregelen, doorgevoerd naargelang van de evolutie van de pandemie, maakten de regelgeving complex. Bovendien werd ze soms erg ruim geïnterpreteerd om bepaalde doelgroepen te bereiken. Hoewel veel inspanningen werden geleverd om de toepassing ervan toe te lichten aan alle betrokkenen, verhoogde dit het risico op een ongelijke behandeling en het verlenen van onrechtmatige steun. De voorwaarden voor de toekenning van de steun – die binnen die regelgeving een belangrijke plaats innemen – werden bij aanvang minder goed gekozen, wat door de urgentie van de maatregelen enigszins aanvaardbaar was. Het is echter minder duidelijk waarom dit het geval bleef naarmate de pandemie langer duurde en meer informatie beschikbaar werd. Maatregelen werden soms niet bijgestuurd naarmate de omstandigheden veranderden. Ook werden geen best practices uitgewisseld.

De vereiste snelheid van de overheidsinterventie leidde tot soepele aanvraagregels en verschuivingen in de controleaanpak om de maatregelen te monitoren, maar soms ook tot situaties waar controles ontbreken. Hoewel de correcte toekenning van de steun niet vooraf kon worden gecontroleerd, zijn wij van oordeel dat dit achteraf moet gebeuren. Hierbij moet meer worden ingezet op gegevens- en risicoanalyses. Daarbij is nood aan een kwaliteitsvolle gegevensuitwisseling, die vervolgens via datamining en datamatching wordt verwerkt. De hogere controlelast zal ook een hogere inzet van technische en menselijke middelen vereisen die gericht moet worden ingezet.

Ten slotte had de opvolging van de maatregelen, op enkele uitzonderingen na, voornamelijk betrekking op financiële in plaats van prestatieaspecten. Slechts in beperkte mate zijn evaluaties uitgevoerd die hebben geleid tot bijstellingen.

Wat wij concludeerden

Het gebrek aan systematisch overleg en coördinatie leidde tot onvoldoende coherentie tussen steunmaatregelen van verschillende bestuursniveaus. Het leidde ook tot een verhoogd risico op over- of ondersubsidiëring. De tijdsdruk kan een impact hebben gehad op de kwaliteit van de voorbereiding van de steunmaatregelen. Het regelgevend kader is zeer complex geworden en werd soms niet bijgestuurd naargelang van de gewijzigde omstandigheden. De aanpak die wordt gehanteerd om de steunmaatregelen op te volgen, moet verder worden uitgebouwd.

Om onze bevindingen naar behoren aan te pakken, hebben we in ons rapport specifieke aanbevelingen geformuleerd.